

Inhoud

7 Kaarten & plattegronden

9 Woord vooraf

1 11 Grensland

12 Centraal gelegen

14 Vruchtbare steppen

15 Milieu uit balans

16 Economie op de schop

21 Land van Oost-Slaven

24 Bevolking neemt af

29 Religieuze verscheidenheid

2 33 Bewogen geschiedenis

34 Herinterpretatie

34 Handelsroute naar Byzantium

35 Doop in de Dnjepr

36 Mongool-Tataarse invasie

37 Poolse annexatie

38 Opkomst van de kozakken

40 Russificatie

41 Nieuwe tweedeling

45 Oorlog en revolutie

48 Sovjetisering

48 Holodomor

51 Tweede Wereldoorlog

53 Bevrijding met een bijmaak

55 Glasnost en onafhankelijkheid

57 Oekraïnisering

59 Oranjerevolutie

62 Restauratie

3 65 Kunst en cultuur

66 Byzantijnse wortels

67 Individuele kunstuitingen

70 Bouwkunst

74 Schilderkunst

76 Literatuur

81 Muziek

84 Film

4 87 Kiev

88 Aankomst in Kiev

88 Oosters-orthodox en neoclassicistisch

89 Ontstaan en ontwikkeling van de stad

95 Oriëntatie

97 Chresjtsjatiek

101 Sjjevtsjenko-boulevard

105 Volodymyrstraat

109 Andreasstraat

110 Podil

112 Rond het Europaplein

113 Lypky

116 PEtsjersk

123 Linker Dnjepr-oever

124 Pyrohiv openluchtmuseum

124 Kievs achterland

5 133 Langs de Dnjepr

134 Stroomgebied Dnjepr

135 Centrum van de nationale geschiedenis

136 Oriëntatie

136 Kaniv

137 Dnipropetrovsk

140 Zaporizja

144 Cherson

145 Mykolajiv

6 149 Rond de Zwarte Zee

- 150 Geografisch gezien
- 151 Russische wortels
- 152 Odessa
- 165 Odessa's achterland
- 167 De Krim

7 191 West-Oekraïne

- 194 Gebiedsbepaling
- 194 Midden-Europees verleden
- 197 Oriëntatie
- 199 Lviv
- 212 Lvivs achterland
- 215 Podolië
- 217 Volhynië

8 221 Karpaten

- 222 Gebiedsbepaling
- 223 Buitenlandse overheersers

224 Oriëntatie

228 Ivano-Frankivsk

232 Transkarpatië

9 243 Oost-Oekraïne

244 Oriëntatie

245 Russische invloed

246 Charkiv

253 Poltava

255 Donetsk

i 262 Algemene informatie

r 278 Register

Woord vooraf

Oekraïne ligt maar op ruim twee uur vliegen van Nederland en België. Je kunt er zwemmen in warm zeewater, hiken en skiën in dunbevolkte berggebieden en eeuwenoude oosters-orthodoxe kerken bewonderen. Het aantal toeristen uit de Lage Landen is er echter gering. Velen weten nauwelijks van het bestaan af, sommigen denken zelfs dat dit Rusland is.

Toch is Oekraïne al ruim twintig jaar onafhankelijk en is dit het grootste land van Europa. Je kan er vrij en zonder problemen rondreizen. Het aantal restaurants en hotels neemt jaarlijks toe, dit in groot contrast met mijn eerste reizen in de nadagen van de Sovjet-Unie. Toen moesten we bij gebrek aan toeristische accommodatie nog wel eens in het open veld overnachten.

Ervaren individuele reizigers kunnen Oekraïne prima zelfstandig bezoeken. Je hebt er een uitgebreid spoor- en busnetwerk, het is er veilig en de bevolking is er behulpzaam. Wel spreekt men er nauwelijks Engels; basiskennis van het Russisch of Oekraïens zal je reis vergemakkelijken. Ook moet je flexibel zijn ingesteld, gemaakte afspraken kunnen er nog wel eens mislopen.

Vanwege de beperkte ruimte heb ik een selectie moeten maken uit het grote toeristische aanbod. Het feit dat dit de eerste Nederlandstalige reisgids is over Oekraïne heeft deze selectie mede beïnvloed. Deze reisgids is daardoor ook een eerste uitgebreide kennismaking met een onbekend land dat zestien keer groter is dan Nederland. In die zin vormt hij slechts een eerste aanzet tot het ontdekken van Oekraïne en kan het zeker geen kwaad om tijdens je rondreis ook andere informatiebronnen te raadplegen.

Ten slotte wil ik nog nadrukkelijk een dankwoord richten aan alle mensen die op de een of andere manier hebben bijgedragen aan de totstandkoming van deze reisgids, in het bijzonder Wijnand Beemster, Rogier Dobma, Paul Elst, Nataliya de la Fosse, Tilia Maas Geesteranus, Stef Heinink, Robert van der Noorda, Yulia Shulyaeva, Iwan Snel, Menno Visser en Pieter Jan Wolters.

Karel Onwijn

< Ook schoolkinderen in Oekraïne gebruiken al op jonge leeftijd mobieltjes.

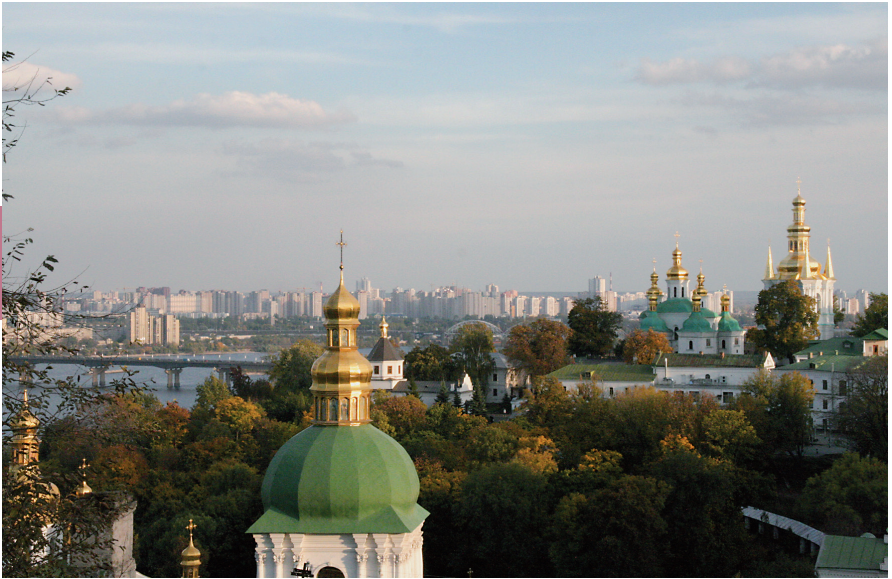

Kiev

Kiev is het visitekaartje van Oekraïne. Het stadscentrum bestaat uit mooi opgepoetste pastelkleurige oosters-orthodoxe kerktorens met gouden koepels afgewisseld met monumentale witte neoclassicistische overheidsgebouwen. Er is opvallend veel groen in de straten, vooral de kastanjabomen vallen op. Duizend jaar terug was het de hoofdstad van het grote Kievse Rijk. In deze periode is de bevolking tot het orthodoxe geloof bekeerd en uit deze tijd stammen ook de prachtig onderhouden Sint-Sofiakathedraal en het indrukwekkende en stralende Kiev-Petsjersk Lavra Holenklooster. Maar Kiev is ook hip. De hoofdstraat Chresjtsjatiek loopt vol met slanke langbenige Oekraïense schonen gekleed in de nieuwste mode. En volgens de laatste trend geklede jongeren vertonen er hun acrobatische kunsten op moderne popmuziek. De overal aanwezige luxe winkels bieden een aantrekkelijk assortiment aan kleding en accessoires. In kleurige folkloristisch aandoende restaurants kun je voor weinig geld heerlijk Oekraïens eten en drinken, vaak onder het genot van gepassioneerd gespeelde live-muziek. Kortom, de sfeer in het stadscentrum is relaxed en uitermate vriendelijk.

< Het *Majdan Nezalezjnosti* (Onafhankelijkheidsplein) met in het midden het Onafhankelijkheidsmonument (2001).

Het Kiev-Petsjersk Lavra Hokenklooster met op de achtergrond de rivier de Dnjepr.

▼ AANKOMST IN KIEV

Voor veel Nederlandse en Belgische toeristen is Kiev de eerste en vaak enige plaats die ze in Oekraïne aandoen. Meestal arriveer je hier per vliegtuig op de luchthaven Borispil die zo'n 30 km van het stadscentrum ligt. De paspoortcontrole kan soms even duren, maar de bagage laat meestal niet lang op zich wachten. Wanneer je de aankomsthal zelf binnentreedt, moet je je eerst door een haag van zeurende taxichauffeurs heen slaan. Aangezien er geen treinverbinding is met het stadscentrum, hopen ze je te kunnen overtuigen mee te rijden. Mocht je dit willen, probeer er dan eerst achter te komen hoeveel zo'n ritje normaal gesproken kost voordat je met hen over de prijs gaat onderhandelen. Als buitenlander laten ze je graag te veel betalen, onder het mom van een 'vast' hoog tarief. Je kunt natuurlijk ook gewoon een bus nemen. Dat is heel veel goedkoper, maar je doet er een stuk langer over.

▼ OOSTERS-ORTHODOX EN NEOCLASSICISTISCH

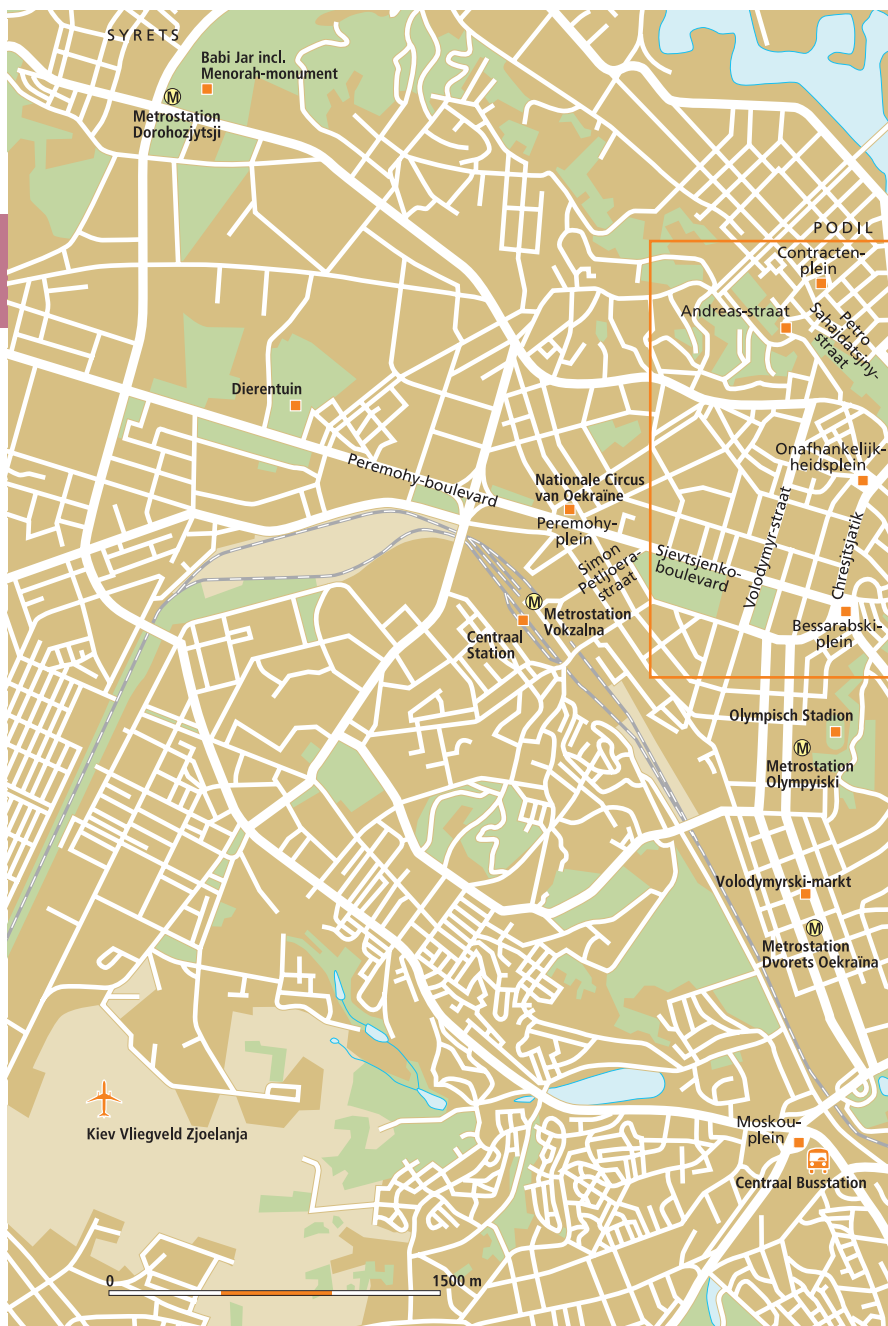
De achtbaanssnelweg van het vliegveld naar het stadscentrum is de beste en modernste weg van het land. Wat meteen opvalt, is het grote aantal billboards aan de kant van de weg met behalve Oekraïense ook veel westerse reclames. Ook zie je regelmatig het gezicht van de president die de bevolking feliciteert met de ene of andere feestdag, afhankelijk van de tijd van het jaar. Aanvankelijk rijd je door een stuk bos, vervolgens kom je de eerste nieuwe hoge torenflats van de buitenwijken tegen die zich kenmerken door

een postmodernistische bouwstijl, waarbij je zowel klassieke Byzantijnse elementen als neoclassicistische en constructivistische invloeden terugziet. Op een gegeven moment rijd je een enorme brug over die je van de linker- naar de rechter-oever van de rivier de Dnjepr brengt. Vanaf hier heb je aan je rechterkant een prachtig uitzicht op het hooggelegen oude stadsdeel. Zo zie je onder meer de gouden koepels van het oude klooster Kiev-Petsjersk Lavra en het enorme, van titaan gemaakte standbeeld Moeder Oekraïne. Eenmaal aan de overkant rijd je het oude stadsdeel binnen. Het wordt meteen veel drukker en chaotischer op de wegen. Het zal je opvallen dat de Oekraïners er een nogal anarchistische en gevaarlijke rijstijl op nahouden, maar wel vaak in dure westerse auto's rijden. En opvallend veel bestuurders van de duurste auto's zijn vrouwen.

Na een tijdje maken de nieuwe postmodernistische torenflats plaats voor Sovjetflats en neoclassicistische gebouwen, zowel uit de Stalintijd als uit de 19de eeuw. Ook zie je met enige regelmaat een monument of standbeeld gewijd aan een belangrijke gebeurtenis of figuur uit de Oekraïense of Sovjet-geschiedenis. Eenmaal in de binnenstad zelf doet de sfeer ook wel Russisch aan: mooi opgepoetste pastelkleurige oosters-orthodoxe kerktorens met gouden koepels worden afgewisseld met monumentale witte neoclassicistische overheidsgebouwen. Er is opvallend veel groen in de straten, vooral de kastanjabomen springen in het oog. Tijdens hun bloeiperiode in het voorjaar geven ze de stad een sprookjesachtige wit-rose gloed. Wanneer je ten slotte de brede hoofdstraat Chresjtsjatiek oprijdt, vallen vooral de strakke neogotische *Stalinski*-appartementengebouwen op die vanwege hun hoge plafonds en mooie ornamenten heel gewild zijn. In de ruimten op de begane grond zitten luxe winkels die een aantrekkelijk assortiment aan kleding en accessoires aanbieden. De sfeer op straat is relaxed. Je komt er zowel flaneerende slanke langbenige Oekraïense jongedames en armoedig geklede oude baboesjka's (omaatjes) tegen als strak in het pak gestoken zakenlieden en volgens de laatste trend geklede jongeren. De voertaal is zowel Oekraïens en Russisch als het zogeheten Soerzjik: een mix van beide talen. Engels hoor je bijna niet en ook toeristen kom je er nauwelijks tegen.

ONTSTAAN EN ONTWIKKELING VAN DE STAD

Kiev ligt strategisch aan de rivier de Dnjepr, van oudsher een druk bevaren handelsroute tussen Noord-Europa en het Zwarte Zeegebied. Volgens de overlevering zou Kiev al eind 5de eeuw zijn gesticht door de drie broers Kyj, Sjtsjek en Choryv en hun zuster Lybid, en vernoemd zijn naar de oudste broer Kyj. Je vindt hun standbeeld zowel op het Onafhankelijkheidsplein als nabij het Museum van de Grote Patriottische Oorlog. Vooral door de toenemende handel tussen de Noormannen en de Byzantijnen neemt de betekenis van Kiev als handelsvesting snel toe. In de 9de eeuw roepen de

Kiev